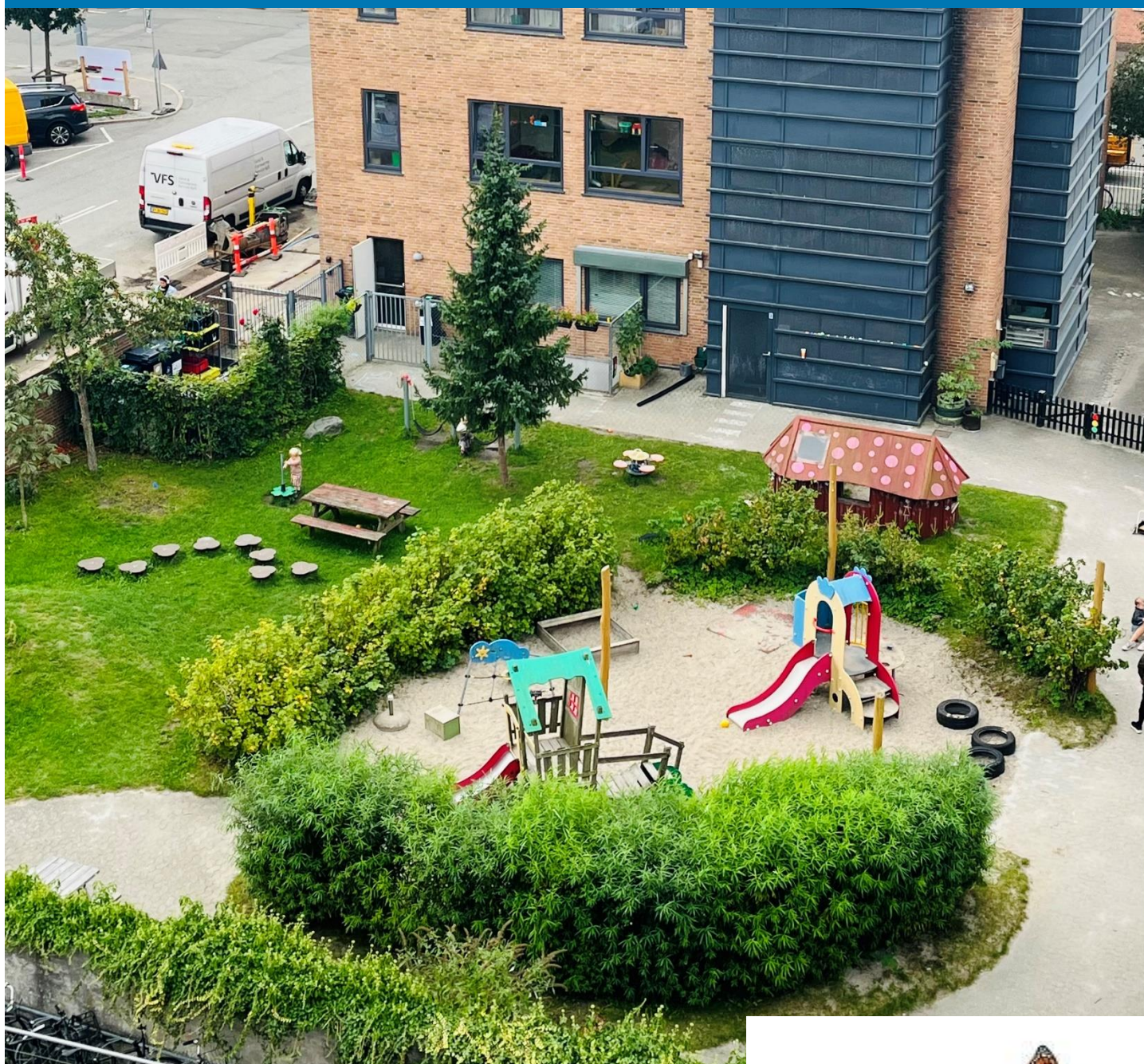

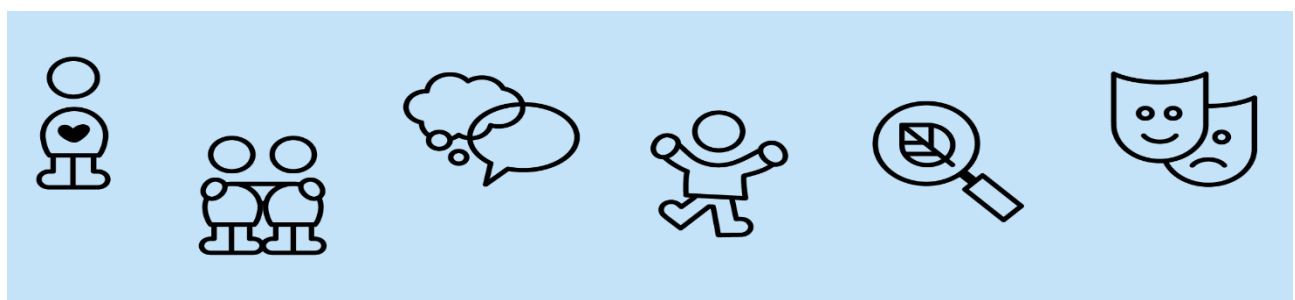
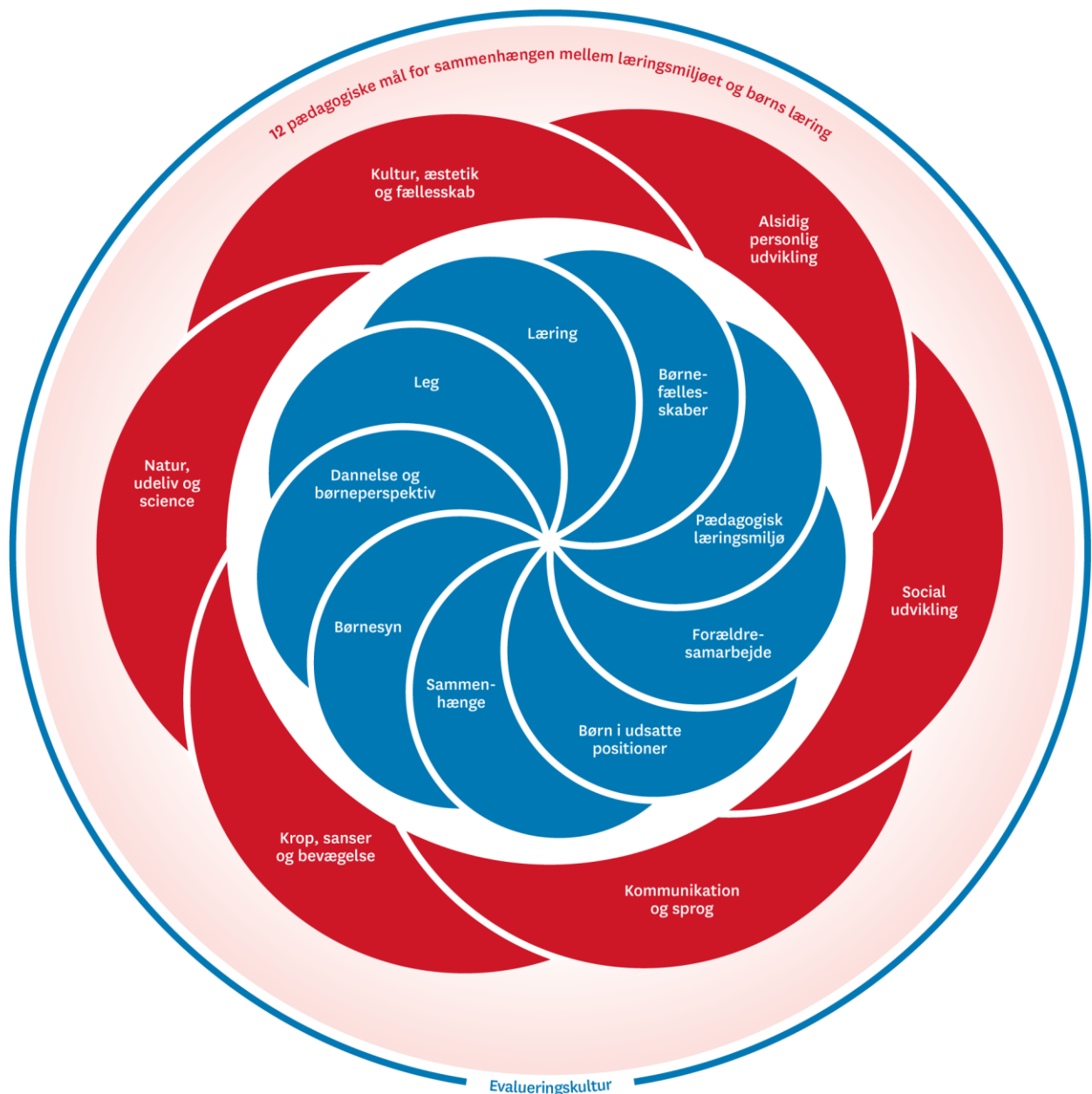
Pædagogisk læreplan for Vuggestuen Blomsterkassen 2023/2024

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Vuggestuen Blomsterkassen er en vuggestue beliggende på Nørrebro. Vi er et hus med 4 etager, hvor der er to stuer på etagerne. Børnegrupperne er opdelt således, at når barnet starter på en stue, går barnet der til børnehavestart.

I stueetagen har vi et stort fælles lege- tumle rum og et værksted til kreativ udfoldelse og eksperimenterende projekter.

Vi har en kælder, hvor der er mulighed for at have barnets egen barnevogn, cykelstol eller lignende stående i dagtimerne.

Vores legeplads er dejlig grøn, hvor børnene har rige muligheder for leg og sansning i forhold til forskellige bærbuske og krydderurter.

Legepladsen er delt op i små og store rum. Her er der mulighed for at fordybe sig i højt-læsning, gemme sig i bøge labyrinten, lege og sanse i sandkassen, kravle/gå op og ned ad bakken, gyng og dreje rundt, boldspil, sanglege og meget andet.

Vores læreplan:

Vi ønsker en praksisnær læreplan, som er genkendelig, både for det pædagogiske personale, forældre og andre udefrakommende faggrupper.

Det er vores klare mål, at Blomsterkassens læreplan skal være et værktøj til at samstemme praksis. Det skal fungere som et dokument med tydelige mål, rammer og en fælles retning.

Vi medtænker altid "Den styrkede pædagogiske læreplan" i vores faglige drøftelser omkring praksis.

Klare rammer, men stadig plads til at imødekomme børnenes interesser

I Blomsterkassen har vi en fast dagstruktur med klare rammer og en tydelig rollefordeling, der er organiseret og tilrettelagt ud fra barnets perspektiv. Der er særligt lagt fokus på omsorgen med nærværende voksne nede i børnehøjde. En fast dagsstruktur hjælper medarbejderne til i højere grad at lykkes med at skabe fordybelse med tid og ro til at få øje på børnenes signaler og behov. Strukturen er på den måde ikke selve pædagogikken, men rammen hvor pædagogikken kan indfinde sig. Vi skaber rum og plads til at udfolde pædagogikken og være nærværende voksne der skaber en samhørighed. Når der er sat en fast struktur, oplever vi at børnene tør flere ting, bliver mere selvstændige og mestrer meget mere, fordi det er nemmere at lykkes i de faste rammer. Vi oplever at medarbejderne i højere grad er nede i børnehøjde, ser børnene og har større fokus på det enkelte barns udvikling.

Strukturkur: Beskrivelse af de tre roller - bilag 1

OMSORGSIVER

Er opmærksom på børn, der ser ud til ikke at være en del af børnefællesskaberne og hjælper børn ind i lege/fællesskaber. Stimulerer og igangsætter til leg og samspil børnene imellem med det formål at favne børn, der har brug for ekstra omsorg i forhold til at komme i samspil med andre børn.

FLYVER

Hjælper børnene med praktiske ting, hjælper med at løse konflikter og trøster børn. Kan også være i leg/samspil med børnene, men er opmærksom på at have overblikket og have øje for de børn, der har brug for hjælp. Sørger for praktiske opgaver.

FORDYBER

Er igangsætter af lege og fordyber sig i længevarende leg/aktivitet med børnene, velvidende at dette er muligt, da andre voksne har fokus på børn, der er kede af det og/eller har brug for hjælp. Her dannes en tryk base på legepladsen, hvor der er vokseninitierede aktiviteter, som børnene kan søge hen til ved behov.

"Strukturkur er et værktøj, der kan hjælpe med at få en kendt struktur for, hvad der skal ske i løbet af dagen, og hvem der gør hvad. Strukturkur kan bidrage til en mere rolig hverdag, flere fordybende aktiviteter, mere leg med børnene igennem hele dagen og i sidste ende en højere pædagogisk kvalitet".

(UDARBEJDET AF BØRNE- OG UNGDOMSFORVALTNINGEN I KØBENHAVNS KOMMUNE OG LANDSFORENINGEN FOR SOCIALPÆDAGOGER - 1. udgave, juni 2022.)

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

”Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år.”

Vi arbejder med KIDS som er et redskab til vurdering og udvikling af kvalitet. KIDS har fokus på at vurdere den pædagogiske kvalitet i børnenes lærings- og udviklingsmuligheder i det pædagogiske miljø.

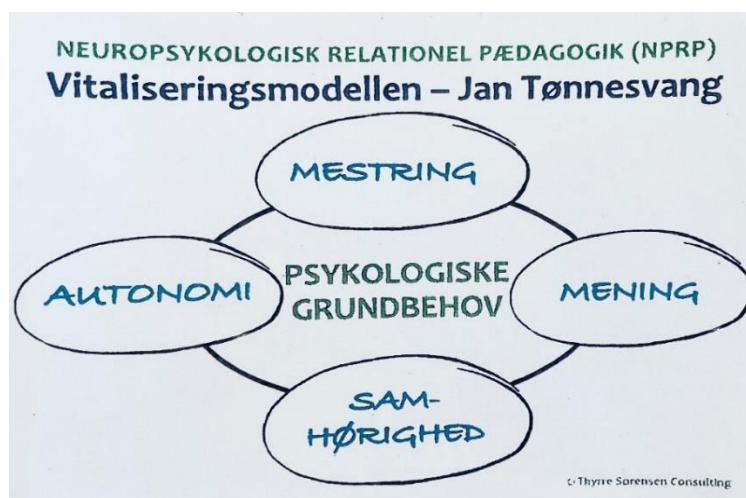
Den pædagogiske leder anvender KIDS observationsmateriale til at vurdere praksis. Observationsmaterialet synliggør hvor i praksis vi udvikler os, om der på stuerne er sammenhæng og ensartet kvalitet eller om der er særlige områder der skal justeres/ændres med et fagligt kvalitetsløft.

Med kontinuerlige observationer, fælles dialog og drøftelser, understøtter den pædagogiske leder medarbejderne i at fastholde det fælles pædagogiske grundlag.

Vi arbejder ud fra Den styrkede pædagogiske læreplan med et fælles pædagogisk grundfundament med afsæt i Barnenets psykologiske grundbehov. I praksis betyder dette, at vi i alle sammenhænge har et særligt fokus på følgende 4 grundbehov:

Barnets psykologiske grundbehov:

- Autonomi: Se mig som jeg er / retten til den jeg er.
- Samhørighed: At høre til / glæden ved at være sammen.
- Mening: Drivkraft / vis mig hvem jeg skal blive.
- Mestring: Giv mig tilpas forstyrrelse/udfordringer.

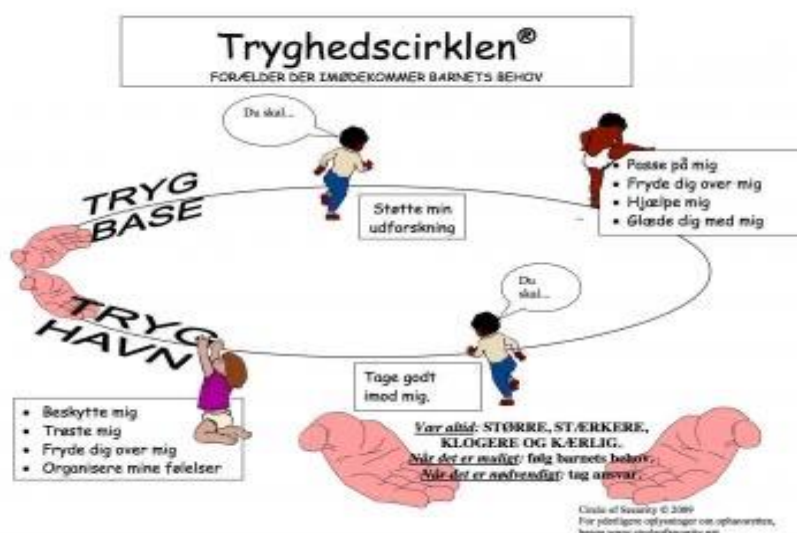
Børnesyn

"Vi skal være med til at understøtte det gode børneliv, forstået som et liv, hvor der er plads, tid og ro til at være barn, og hvor et nært og tillidsskabende pædagogisk personale giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at kunne lære og udvikle sig. Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige, samtidig med at børn har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tillid fra det pædagogiske personale.

Det pædagogiske personale og ledelsen må skabe organisatoriske rammer og et læringsmiljø, der muliggør, at børnene oplever nærhed, trivsel, læring, udvikling og anerkendende relationer."

I Blomsterkassen ser vi tryghed og omsorg som et godt fundament for den styrkede pædagogiske læreplan. Barnet skal opleve, at det bliver set, hørt, forstået og imødekommet af de voksne der er omkring dem, for trygt at kunne udforske sig selv og verden.

Vi arbejder ud fra Tryghedscirklen, hvor den voksne fungerer som base, skaber tryghed i børnehøjde og møder børnene hvor de er:

Børn har behov for støtte, både når de udforsker verden, og når de oplever svære følelser.

Vores mål er at hjælpe barnet til at finde tryghed i sig selv, sådan at det står stærkere over for livets udfordringer.

Derfor skal den voksne:

- Være opmærksom på barnets behov og give følelsesmæssig omsorg:
  - Trøst når jeg er ked af det
  - Blive opmuntret når jeg er trist
  - Blive beroliget når jeg er ængstelig

Barnet skal have hjælp til at affektregulere sine følelser. På sigt skal børnene lære selv at effektregulere, men et lille barn skal hjælpes mange gange, før det bliver i stand til at selvregulere. Det gør den voksne ved at:

- Tilpasse sig barnets særlige behov og særlige måder at være på i verden.
- Have tæt fysisk kontakt, så barnet mærker at blive holdt om af mennesker det kan lide og føler sig tryk ved.
- Nærvær, omsorg og tryghed:
  - Se på barnet, se på; Ansigtsudtryk, kropsholdning, bevægelser -hvordan bevæger barnet sig (trist, begejstret, glad osv.)
  - Bevidst om, at den voksne kan overføre sine følelser til børnene (følelsesregulere).
- Læring og udvikling:
  - Tage udgangspunkt i det enkelte barn her og nu og kigge på zonen for nærmeste udvikling.

Praksisbeskrivelse

Sted: Legepladsen i Blomsterkassen

Aktivitet: udforskede rutsjebanen

Vi er på legepladsen, børnene leger henne ved legetårnet, hvor der er en rutsjebane. To børn kigger på rutsjebanen, hvor barn E kigger hen på mig. Jeg møder hendes blik og spørger om hun gerne vil prøve rutsjebanen. Hun siger ja, mens hun smiler til mig. Jeg går hen til hende og vi går sammen hen til trappen. Hun tager først det ene ben op og kigger hen til mig. Jeg siger: "*godt gået, så mangler du det andet ben*". Hun ryster på hovedet. Jeg viser hende, hvor hun kan placere den anden fod, og stiller mig bag hende, så jeg kan støtte hende. Da hun kommer op til toppen, har hun et stort smil på læben. Jeg smiler tilbage til hende og siger: "*godt gået*". Hun går hen til rutsjebanen, og kigger hen mod mig. Jeg siger, at hun kan sætte sig på numsen, og tage fat ude i siden. Hun sætter sig ned, men rejser sig hurtigt op igen. Hun ryster på hovedet. Jeg siger til hende, at jeg gerne vil hjælpe hende med at rutsje ned, hvor jeg kan støtte med hånden bag på ryggen. Hun sætter sig ned igen, og jeg spørger om hun er klar. Hun siger ja. Hun rutsjer ned mens hun griner. Jeg spørger om hun vil prøve igen, hun siger ja og går hen mod trappen. Efter et par ture klarer hun selv turen op ad trappen uden min vejledning. Hun smiler meget når hun når toppen og jeg siger: "*hvor er du dygtig*". Oppe på toppen sidder der en større dreng end barn E. Da han skal rutsje ned, vender han sig rundt og rutsjer på maven. Barn E kigger på ham mens han rutsjer og vender sig nu selv om, da hun rutsjer ned. Hun siger "*jaa*" og smiler, da hun kommer ned, og jeg kigger på hende og svarer: "*Nu kan du helt selvrutsje, hvor er du sej*".

I denne situation der omhandler tryghedscirklen og arbejdet med at anerkende børns følelser, viser situationen også, at børn lærer af at spejle sig i hinanden. Dermed lærer børn af hinanden [EVA, 2016]. Anerkendelsen kommer frem, da jeg møder barn E's usikkerhed ved trappen og hjælper hende med at rutsje. "*... at børns udforskningstrang og nysgerrighed er stærkest, når de handler ud fra en sikker base og har et trygt tilknytningsmønstre*" [Klinge & Brandt, 2022, s. 34]. I denne situation formår jeg at være den sikre havn og en tryghedsbase, der gør, at barn E tør at begive sig ud på trappen. Jeg vejleder barn E i hendes udforskning af trappen og rutsjebanen, derudover fortæller jeg hende, at jeg vil hjælpe hende, hvis hun har brug for det. I denne situation oplevede jeg ligeledes hvor meget børn lærer af at spejle sig i hinanden. Det var interessant at se, hvordan barn E spejlede sig i den større drengs bevægelse. Hun opfangede en anden metode til at rutsje ned, end den som jeg havde vist hende.

Dannelse og børneperspektiv

"Barndommen har værdi i sig selv, og det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i et børneperspektiv, uanset om der er tale om hverdagssituationer, børneinitierede aktiviteter eller voksenplanlagte forløb."

Vi tilrettelægger og planlægger aktiviteter ud fra hvilken børnegruppe vi har på stuen. Vi forsøger så vidt muligt at arbejde ud fra børnenes interesser og barnets nærmeste udviklingszone. Dette gør vi i et fast planlagt tidsrum:

Tid til andet arbejde: Stuerne har faste dage, hvor de har tid til andet arbejde. Her kan medarbejderne planlægge fremtidige børneaktiviteter, forældresamtale mm.

Stue/etagemøde: Stuerne har møde en gang om ugen, hvor den pædagogiske leder deltager. Møderne skifter mellem Børne- og organiseringsmøde. Her arbejder vi med Sprogtrapper og Fokuspunkter med indsatser, mål og tiltag ud fra det enkelte barn og børnegruppens behov.

Læringsforløb: I 2024 starter vi et kompetenceforløb for alle medarbejdere. Forløbet er et læringsforløb der skal være med til at kvalificere medarbejderne. Vi har valgt emnet Gode rutinesituationer i dagtilbud. Målet er at højne den faglige kvalitet og skabe en fælles forståelse og udøvelse i den pædagogiske praksis.

"Dannelse refererer både til det pædagogiske formål, til pædagogisk indhold og form."

Hvordan:

Under arbejdet med vores dagsstruktur er vi blevet mere opmærksomme på vores roller hver især, hvad rollen som fordyber, omsorgsgiver og flyver indebærer og det faglige indhold i rollen. Derfor har vi valgt at have fokus på pædagogikken og fagligheden rundt om vores praksis på vores **"Faglige fredage"**, som vi holder hver fredag i middagsstunden.

Vi arbejder ud fra forskningsbaseret viden, om, hvad vi ved der fremmer børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Pædagogik er ikke noget vi synes eller plejer, det er noget vi ved noget om og vi arbejder med det på en måde, hvor vi ved at det virker – hvor det gør den størst mulige forskel for børn.

Det er vigtigt at alle medarbejdere er trygge og klare i deres roller og dens indhold. På faglig fredag er der rum til både at reflektere, og ud fra teori drøfte vores fælles pædagogiske praksis. En medarbejder fra hver stue deltager i faglig fredag.

Vores mål er at kapacitetsopbygge således, at den faglige viden ikke kun ligger hos få medarbejdere, men bliver til en fælles pædagogisk tilgang og en fælles pædagogisk praksis.

På vores faglige fredagsmøder har vi i 2023/2024 drøftet emnerne; Strukturkur/dagsstruktur/roller, morgensamling, garderoben som læringsrum, Sprog/videoobservationer med analyse og refleksion i forbindelse med frokost, overgang til eftermiddag/videoobservationer med analyse og refleksion i forbindelse med leg og læring gennem hele dagen.

Leg

Barnet starter allerede i vuggestuen med at undersøge legetøjet. Det famler måske lidt, kaster med legetøjet og udforsker legetøjet. Jo ældre de bliver jo mere avanceret, bliver deres omgang med tingene og de relationer de indgår i. Man skal øve sig i hvad ting kan.

Alle lege har en eller anden form for redskab der involverer, når man leger. Barnet skal øve sig i hvordan man er sammen med andre om det vigtige som legen er og man skal vide noget, hvad man skal gøre. Hvis du sidder på gulvet og skal lege med biler sammen, så må du vide hvad legen består i. Det handler måske om at bygge en bane, -hvordan gør man det? Du skal måske også vide hvad de forskellige biler kan. Der kan være praktisk viden og kendskab du har brug for, for at kunne være involveret i legen. Det handler om viden og den er tæt knyttet til det at kunne noget og kendskab til materialer, sammenhænge og relationer.

Mindre børn har brug for gode rollemodeller ved de lidt større børn. De kan få erfaring ved at se på. F.eks. en gruppe store børn er i gang med en leg og de små holder sig lidt observerende på afstand, for senere i andre omgivelser eller mere trygge rammer, forsøge at gøre det samme og afprøve. Denne udveksling af viden mellem børnene er vigtig og central for den videre læring og udvikling.

Selv om vi har opdelt lege- læringszoner, må de ikke være mere opdelt, end at vi kan kombinere og blande miljøerne. Det må aldrig stå i vejen for legeudviklingen.

Inkluderende legemiljøer

På etagerne arbejder stuerne sammen og fungerer som et team. Når vi på stuemøder taler ind i børnenes legerelationer, medtænker vi derfor også nabostuens børnegruppe. Det giver os en fleksibilitet at vi har mulighed for at sammensætte grupper, så børnene trives og får tilpas udfordring og udviklingsmuligheder i legen og relationen.

Den voksne skal hele tiden være reflektiv i sin egen rolle. Hvornår bryder jeg ind? Hvad er min rolle, når jeg bryder ind? Hvor bryder jeg ind fra? Hvad er det for nogle intentioner jeg får, når jeg bryder ind? Hvordan kan jeg handle hensigtsmæssigt i forhold til at støtte legen?

I legen kan den vokse bevæge sig mellem 3 positioner:

1. Gå foran – Hjælpe med at sætte en leg i gang eller inddrage og støtte de børn der har brug for at blive hjulpet i gang og komme med ind i legen.
2. Ved siden af – Holde legen kørende, evt. ved at udvide/bidrage til legen og være tæt på til at træde ind i legen, der hvor der er brug for at understøtte og guide.
3. Gå bagved – træde ud af legen og lade børnene eksperimentere, øve sig og gøre sig nogle erfaringer.

De tre positioner er noget vi gerne vil arbejde mere med. Vi har i forbindelse med vores rollefordeling i arbejdet med strukturkur talt ind i, hvordan vi fordyber os, hvordan og hvor vi skal prioritere vores tid i forhold til praktiske opgaver og i forhold til at være til stede sammen med børnene. Det er noget vi på sigt vil arbejde videre med og dykke mere ned i.

Leg og læring er ikke modsætninger, det er hinandens forudsætninger. Men hvornår er det vi kan lege for sjov – hvor legen er vigtig i sig selv?

Eksempel fra en eftermiddag på en stue:

Vi var netop blevet færdige med at spise eftermiddagsmad og havde planlagt at tage maling frem, da en pige kommer ud med en toiletrulle fra badeværelset.

Pigen var næsten lige startet hos os og var stadig i opstartsperioden (tryghedsfasen), hvor de tryghedsskabende relationer fylder meget og har en særlig stor betydning. Hun smiler og kigger med et undersøgende blik på mig (er det okay og må jeg det her?).

Jeg spørger pigen, "hvad har du fundet der"? Pigen rækker armen op med toiletrullen i hånden, hun fastholder blikket på mig.

Jeg svarer, "hvor er den fin, hvad skal du med toiletrullen"? Pigen kigger ned på toiletrullen og river et stykke papir af. Hun kigger på mig igen, kigger på papiret og smider papiret. Hun kigger igen på mig, samtidig med at hun river endnu et stykke af.

Nogle børn er blevet nysgerrige og er kommet nærmere. En dreng samler papirstykket op og de kigger på hinanden. Pigen giver drengen endnu et stykke og nu vil de andre også have noget papir. Pigen river endnu et stykke papir af. De andre børn hopper ivrigt og kommer med høje hvin, hver gang pigen river et stykke papir af rullen. Legen tiltrækker resten af børnegruppen på stuen. Nu begynder legen at blive lidt mere udfordrende for der er mange børn om den ene toiletrulle. Nogle større børn forsøger at tage toiletrullen fra pigen og hun begynder at græde. Jeg sætter mig hen til hende, kigger på hende og siger, "hov du blev ked af, at de tog din toiletrulle, det kan jeg godt forstå. Jeg tror vi har brug for flere toiletruller for vi er så mange nu". Pigen får sin toiletrulle tilbage og sammen går vi ud på badeværelset og finder flere toiletruller.

Leg og læring er ikke modsætninger, det er hinandens forudsætninger. Det er næsten umuligt at lege uden der foregår en eller anden form for læring og der er så mange vinkler, perspektiver og muligheder for hvordan vi vælger det an.

I dette eksempel vælger den voksne at gribe pigens initiativ med toiletrullen. Den voksne holder sig **på kanten** af legen ved at være undersøgende (hvad handler det her om) og rykker tæt på for at få en fornemmelse af hvad der foregår. Pigen er netop i gang med at danne tryghedsskabende relationer med de andre børn på stuen. Den voksne bevæger sig i en position **ved siden af** legen ved at være tæt på og træder ind, da pigen bliver ked af det i konflikten med toiletrullen. Den

voksne er understøttende og hjælper med at løse konflikten og hjælper med at holde legen kørende ved at hente flere toiletruller.

Den voksne kunne også have valgt at fokusere på, at børnene skulle lære at dele, men i denne situation var det den tryksskabende relation der var vigtigst.

Eksemplet viser hvor stor en betydning det har, at vi som voksne er bevidste om vores roller og positionering i relationen med børnene.

Børnene skal have mulighed for at handle selv, så de kan mestre legen og de voksne skal understøtte børnenes leg. Det gør vi bl.a. ved at skabe de fornødne materialer, legetøj, rekvisitter og rammer, som understøtter de forskellige alderstrin. Vi skal have fokus på tid til fordybelse, og respekt for børneinitierede leg og det inkluderende fællesskab.

Et eksempel kunne være, at en voksenstyret leg på legepladsen, der senere på dagen imiteres af børnene og bruges i deres egen leg f.eks. "Dyreleg" (en leg fra en af vores aktivitets-legekasser). Det kunne også være at børnene selv initierer en leg, som den voksen bygger videre på, f.eks. Brandmand Sam. Det betyder at de voksne bliver nødt til at være orienteret ind i børnenes hjemmeliv, det skaber fælles følelse af sammenhæng.

Legen og dens betydning for barnets udvikling på legepladsen

For børn er legen ikke bare en leg, det er selve essensen af at være i verden!

Børn leger ikke for at lære, men de lærer en masse når de leger.

Legepladsen er et andet udviklingsrum, hvor børnene har mulighed for at bruge kroppen i en større dimension. Kroppen er mulighedsskabende og grænsesættende, den indikerer hvad vi kan og ikke kan, hvordan vi trives og udvikler os, siger forsker – Gallagher.

I Blomsterkassen har vi indrettet legepladsen med mange forskellige legezoner, som understøtter børnenes leg og udvikling. Børnene oplever foranderligheden i årstidernes skift. Børnene bliver præsenteret for forskellige materialer såsom sand, vand, mudder, bær og frugter, græs, sten (Science)

Det er de voksnes ansvar at fremme børnenes nysgerrighed og virkelyst, ved at følge barnets spor.

Nyere forskning viser, at motivation for bevægelse, fysisk leg og aktivitet, idræt og sport ikke kun skal findes i individet, men at det også opstår i interaktion mellem individet og omgivelserne. Legepladsen er med til at udvide børnenes viden om natur og naturfænomener. Børnene har mulighed for at fordybe sig, f.eks. ved at bruge sanserne – dufte, lugte, smage på blomster og bær.

Vi har fokus på de voksnes involvering både inde og ude. Vi støtter samspillet mellem jævnaldrende børn i aktiviteter således at de har samme deltagelsesmuligheder for at inddrages. Dette

gør vi bl.a. ved at lave mindre børnegrupper, hvor børnene kan have samme interesser, som appellerer til deres udviklingstrin. Vi er opmærksomme på børnenes potentialer, med det formål, at der ikke er børn der sættes ud af fællesskabet.

Læring

Vi lærer bedst, når vi møder noget der er overraskende, relevant og som engagerer følelser og sanser og her er legen en ret god indgangsvinkel. Vi kan sætte nogle ret dybe spor og nogle ret vigtige livslæringer i børn ved at vende noget til leg.

Brug sproget og tonen

F.eks. når vi rydder op på stuen sammen med børnene. "Ej hvor skørt, bilen ligger i dukkesengen. Kunne den slet ikke finde vej hen til garagen? Tror du den er faldet i søvn? Skal vi vække den sammen?" En positiv legende tilgang.

Brug sproget og tonen, det hjælper til at støtte barnet. Vis barnet, at vi er på vej, vi øver os, vi prøver noget nyt af. Vi skal lære barnet at finde trykthed i det utrygge og ukendtheder, når det går lidt i baglås. Vis barnet at det er okay.

For at barnet får erfaringer, skal vi sikre genkendelser for barnet i hverdagen. Det gør vi ved at gentage den samme situation eller leg 70 måske 100 gange.

Ved at vi træner børnenes selvhjulpethed, giver vi børnene andre muligheder. Når de oplever mestring, udvikler de selvværd, selvtillid og oplevelsen af egne potentialer som har uanede muligheder for den videre udvikling og læring.

Hvad gør man af tøjet, når man har taget det af?

hvordan finder man tøjet igen, når man skal have tøjet på?

Vi oplever generelt, at forældrene gerne vil have hjælp og gode råd til hvordan de støtter deres barns udvikling. Målet for samarbejdet skal være tydeligt.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Tidligere har vi beskrevet, hvordan vi i Blomsterkassen ser tryghed og omsorg som hele fundamentet og hvordan vi arbejder ud fra Tryghedscirklen. Der skal være ro til at gro. Barnet skal opleve, at det bliver set, hørt, forstået og imødekommet af de voksne der er omkring dem, før de tør give sig i kast med at udforske sig selv og verden.

Børn lærer og udvikler sig i samspillet med de andre børn og voksne i det fysiske og sociale læringsmiljø. Læring og udvikling er i langt overvejende grad knyttet til barnets erfaringer med sociale samspil, kropslige erfaringer og erfaringer med materialer. Dermed bliver læringsmiljøet og samspillet i de sociale relationer afgørende for udviklingen.

Fra naturens hånd ar børn udstyret med nysgerrighed og udforsknings trang, der motiverer dem til at være vedholdende og til at udvikle sig i fællesskaber. Hver kategori af **leg-rolleleg, regelleg, konstruktionsleg** – står for og understøtter forskellige udviklingsområder.

Følgende forhold har betydning for kvalitet i børns legemuligheder:

- At børnene har mulighed for gennem rollelege at udfolde narrativer med handlinger og udfordringer. De gensidigt afstemte roller forhandles og virker derefter som baggrund for en fiktiv agerende, som børnene er fordybet i. Der er legetøj og genstande til rådighed, som børnene kan bruge kreativt og styret af legens idé.
- Er der adgang til forskellige legeformer: rolleleg, regelleg, konstruktionsleg, fysisk udfordrende kropslig leg og forskellige samlelege, hvor børnene eksperimenterer og udforske sig selv og omgivelserne og indgår i fælles opmærksomhed, hvor børn og voksne Eksempel på læringsmiljø i daglige rutiner:

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Læring er det der foregår i barnet og derfor skal vi have fokus på læring og udvikling i dagligdagen.

Vores opgave er at lykkes med børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi skal kunne se det store i det små, men differentieret. Hvad er det barnet har brug for, hvad er det børnegruppen har brug for og så dele målene med forældrene. På den måde kan vi samarbejde om de samme mål, men på forskellige måder alt efter om barnet er i vuggestuen eller hjemme.

Når vi samarbejder med forældrene, er det altid med en nysgerrighed og med en undersøgende tilgang. Vi har brug for forældrenes viden og forældrene har brug for vores viden. Det handler om at skabe helhed i barnets liv. Det er barnet der centrum – hvilket behov har barnet. Vi skaber sammenhæng mellem barnets to livsverdener ved at tage udgangspunkt i det fælles tredje, som handler om barnet. Det er barnet og målet omkring barnet vi deler.

Differentieret forældresamarbejde:

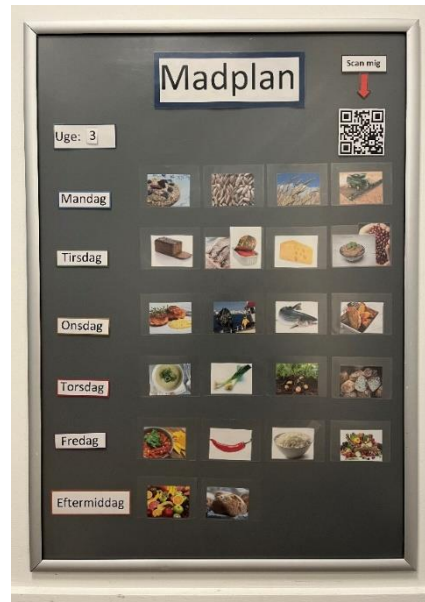
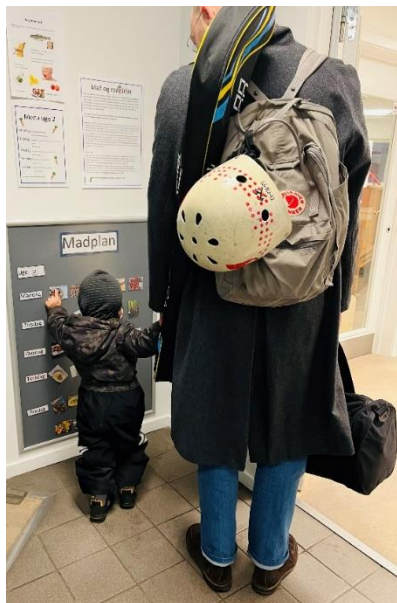
Alle børn er forskellige og derfor må vi behandle dem forskellige for at give dem lige muligheder. Det samme gælder forældrene. Det vil være forskelligt, hvilke behov forældrene har og hvilken måde forældrene har brug for at blive mødt på i samarbejdet omkring barnet.

Alt efter hvad familiebaggrunden er, så ser vores opgave forskellig ud. Det kan f.eks. være sprog. Hvordan kan vi give adgang til sprog som ressource på en måde, så børnene har en mulighed for at tilegne sig sprog.

Et samarbejde med forældrene om børns læring

Vi har i Blomsterkassen udvidet vores madplan, så den ikke kun fungerer som en oplysning til forældrene. Under "voksenmadplanen", kan barnet se ugens menu i form af billeder ud fra ugens dage. Til ugeplanen har vi tilføjet en lille QR-kode, så barnet sammen med sine forældre kan se en lille video der relaterer sig til ugens menu. En QR-kode kan f.eks. som her, være en lille video af en mejetærsker der høster den korn, som vi bruger i grøden på grøddag. På den måde kan vi inddrage forældrene og måske inspirere til, hvordan de kan understøtte barnets læring og udvide sprogforståelsen i samtalen -Hvor kommer maden fra og hvordan bliver den til?

Forældresamtaler

Udover opstartssamtalen i tilknytningsfasen, inviterer vi forældrene til 3 obligatoriske forældresamtaler; 3 måneders samtale, 2 års samtale og børnehavesamtale. Har forældrene eller personalet brug for yderligere samtaler aftales dette indbyrdes. Vi bruger et overblikskema, så vi systematisk kan fordele/sprede forældresamtalerne ud på hele året, så vi har tid til at planlægge og forberede os til samtalen i god tid.

For at sikre et højt fagligt niveau til alle samtaler har vi en fast dagsorden til forældresamtaler som er ens for hele huset. Til forældresamtalen medbringer det pædagogiske personale bl.a. en SprogTrappe hvor barnet er indplaceret, TOPI, og evt. en handlingsplan (fokuspunkt i Aula).

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

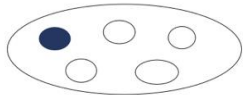
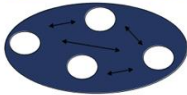
Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Blomsterkassen skal der være deltagelsesmuligheder for alle børn. Vi skal skabe chancelighed ved og fange de børn med udfordringer og styrke muligheden for at danne alle ved at være inkluderende. Det gør vi ved at kigge på hvilke forudsætninger og betingelser barnet har af deltagelsesmuligheder. Vi kigger ikke på barnet, men med barnet i de sammenhænge, som barnet deltager i.

Børn i inkluderende fællesskaber skal kunne mærke, at her hører jeg til. Vi skal være nysgerrig på, hvad der interesserer barnet og hvad det kan lide at lege med. Det gør vi ved at styrke det praksisnære og have fokus på barnet i fællesskabet, i stedet for fokus kun på barnet.

Inkluderende fællesskaber

”Vi har været vant til at arbejde med de børn, der faldt ud af fællesskabet, men har ikke arbejdet med det, de faldt ud af.” Larsen, M. R. (2011)

<p>Fokus: Det enkelte barn Kognitive forudsætninger og personlige egenskaber Barnets særlige behov</p> 	<p>Fokus: Barnets deltagelse i læringsmiljøet Deltagelsesmuligheder i den pædagogiske praksis. Udsatte positioner i pædagogikken</p>
---	---

Opgave: Hvordan kan vores læringsmiljø tilgodese alle børns deltagelsesmuligheder?

14

Vi er opmærksomme på hvordan vores læringsmiljø kan tilgodese alle børns deltagelsesmuligheder. Vi taler rundt om barnet i vores faglige drøftelser og fælles refleksioner. Vores faste mødedagsordner og arbejdet med fælles indsatser og tiltag i form af handlingsplaner er med til at rette fokus på den voksnes rolle og egne handlinger i mødet med børnene.

Den voksne skal være opmærksom, støtte barnet og skabe nogle attraktive legepositioner i legefællesskaber. Det gør vi bl.a. ved at barnet får lov at træde frem med nogle styrker der kan blive synlige for de andre børn.

Eksempel:

”Vi havde en lidt forsigtig pige på stuen, der ikke gjorde meget opmærksom på sig selv. Det medførte, at hun blev lidt overset af de andre børn. Vi begyndte at have mere fokus på sociale lege, som f.eks. at køre bus. I bussen kan man sidde mange steder, man kan køre vildt stærkt eller slingre fra side til side, ja man kan alt muligt. Og denne her pige var faktisk ret god til at finde på, hvis bare der var en voksen ved hendes side. I legen kunne man skiftes til at være chaufføren og have kasketten på og så bestemte man, hvor højt hornet skulle dytte og om bussen skulle køre vildt eller langsomt. Vi legede bus leg mange gange i en lang periode. I starten henvendte hun sig kun til den voksne, men til sidst overvandt hun forsigtigheden og langsomt henvendte hun sig mere og mere til de andre børn. Det gjorde, at de andre børn pludselig opdagede hende og begyndte at se og bruge hende i mange andre sammenhænge og lege. Det var en fælles indsats med tydelige mål og rammer, hvilket helt klart var med til at vi kunne lykkes”.

Eksemplet viser, at vi kan vende en udsat position ved at have fokus på børnenes ressourcer, være vedholden i vores indsats og give dem plads i fællesskabet. Vi er opmærksom på at skabe klarhed i legen, forsimpning i legen og tydelighed i legen, hvor barnet ikke skal have overblik over det hele i legen.

- Vi skal gå foran og vise hvordan man kan indgå i en leg. Det gør vi ved at guide barnet og hjælpe barnet til at navigere i en situation der ellers kan være rigtig svær og som barnet ikke selv kan mestre.
- For at barnet kan lykkes med at blive en ligeværdig del af børnefællesskabet, kræver det, at vi som professionelle voksne italesætter og støtter hinanden i at organisere de forskellige roller og skabe en fælles fast struktur, så vi sikrer os at barnet hele tiden får den støtte/hjælp, det har brug for. Det gør vi bl.a. ved at have fokus på vores faste struktur og rutiner med en tydelig rollefordeling, der er med til at sikre mere nærværende voksne som, er tæt på børnene. På vores ugentlige stuemøder er der rum til refleksion, sparring og udarbejdelse af handleplan for den videre indsats. Det kan bl.a. være at organisere praksis, så udsatte børn bliver set og på den måde styrke muligheden for at danne alle og skabe den her chancelighed ved at være inkluderende.
- Benytte samarbejdet med institutionens Ressourceforum/eksterne fagpersoner*. Vi skal have fokus på hvilke styrker barnet har og hvordan barnet kan bidrage til fællesskabet med dets styrker, så det får plads. Man kan nemt komme til at have så meget fokus på udsathed, at man bliver blind for det der bryder udsathed. På Ressourceforum kan vi i samarbejde med de eksterne fagpersoner drøfte et enkelt barn eller en børnegruppe og på den måde få hjælp til se situationer i hverdagen med nye øjne/fra en anden vinkel og på den måde blive inspireret til at gribe situationen anderledes an, så vi får brudt med de uhensigtsmæssige mønstre.
- Vi skal have et trygt og tæt samarbejde med forældrene. I samarbejdet er det vigtigt, at vi kender hinanden godt og at både forældre og vi som professionelle tager ansvar for barnet i den sammenhæng de er i (hjem/institution). Et godt samarbejde på tværs af hjem/institution, gør at vi får tænkt hele vejen rundt om barnets liv, det betyder noget for barnet.

Det gør vi ved at være åbne og inddrage forældrene så meget som muligt i deres barns hverdag og spørge ind til deres hverdag derhjemme. Det kan være korte dagligdags samtaler/beskeder i bringe/hente situationer og de længere samtaler ved planlagte forældresamtaler, hvor der er ro til at gå mere i dybden og tale rundt om barnets færden, både i hjem og institution. Vi oplyser og inddrager altid forældrene i de handleplaner/indsatser vi udarbejder. Hvis vi i institutionen kan se at barnet f.eks. søger nogle bestemte børn, så kan vi i institutionen hjælpe forældrene ved at oplyse hvilke børn deres barn er særlig interesseret i at lege med. Vi vil gerne på sigt blive bedre til at hjælpe forældrene imellem med at danne netværk. Det kan være forældrekafe eller at vi højere grad opfordrer til legeaftaler hjemme. Med en legeaftale, er det forældrene der er på hjemmebane og det er også med til at styrke barnets relationer til nogle bedre deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet i institutionen.

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi inddrager det lokale samfund i børnenes læringsmiljø, når vi går ture sammen med børnene og taler om alt hvad vi oplever; ser, hører, dufter og mærker. Vi tager billeder af det vi ser og det børnene bliver særlig optaget af. På den måde kan vi bruge billederne til at understøtte barnet i sin fortælling, når vi senere på dagen taler om, hvad vi oplevede på turen. Mange af billederne lægger vi på Aula og på den måde har også forældrene også en større mulighed for at tale med sit barn og sætte ord på dagens oplevelser derhjemme.

Oplevelser lige foran os

I Blomsterkassen er vi så heldige at være udstyret med nogle store vinduespartier med vindueskarm helt nede i børnehøjde. På den måde kan børnene altid følge med i, hvad der foregår på gaden og i luften. Sammen med børnene sætter vi ord på, stiller åbne og undrende spørgsmål og vi fordyber os det der optager og fanger deres opmærksomhed.

Det kan være, at den store skraldebil kører forbi eller fejmaskinens daglige gang, der gør gaden pæn igen.

Måske ser vi og hilser på vores nabo, den gamle mand med hunden dersom hedder Rofus -hvilken farve trøje har Rofus mon på i dag.

I luften kan vi se og høre flyvemaskiner og helikopteren der lander højt oppe Rigshospitalets landingsbane. Vi kan se og høre fuglene der flyver tæt på vinduerne. Hvad mon det er for en fugl?

På ture

Hvor turen går hen, afhænger af formålet med turen og hvad der passer til børnenes udviklingstrin. Er det i fælledparken for at fodre ænder, spille bold eller lege på vandlegepladsen? Eller måske er de nærliggende parker med legepladser, hvor de har en stor gyngesæde, der kan snurre rundt, så børnene får trænet og stimuleret vestibulær sansen og måske udfordre sig selv ved at prøve den store rutsjebane eller er det lillegruppen der øver sig i at gå i trafikken ved siden af en klapvogn, så er det måske bare en tur op ad vejen og hjem igen.

Det kunne også være at tage Metrotoget hen til den lokale dyreforretning, hvor vi kigger på dyr og måske køber en fisk med hjem til vores eget akvarie.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Pædagogisk kvalitet i de fysiske omgivelser

Indretningen af de fysiske omgivelser har stor betydning for børnenes muligheder for at erfaringsdannelse og for daginstitutionens sociale liv og dermed for børnenes udvikling og læring.

Flere studier har vist sammenhæng mellem kvaliteten i det fysiske og sociale læringsmiljø, som barnet færdes i, og barnets læring og udvikling.

Barnet er i en periode, hvor erfaringer og læring sker gennem det at undersøge og gå på opdagelse. Barnets hele færden i institutionen danner grundlag for erfaringsdannelse. Rummene skal danne ramme om og invitere til gode læringsoplevelser. En forudsætning for, at det lykkes er, at rum og indretning indgår som væsentlige elementer i de pædagogiske overvejelser valgt i daginstitutionerne.

Det er en del af den pædagogiske omsorg, at der lægges til rette for barnets læring og udvikling, og at alle børn får imødekommet deres behov for at blive udfordret i gode sociale og fysiske læringsmiljøer. Hvordan vi indretter de fysiske omgivelser, rum og indretning både inde og ude, er således en væsentlig del af det pædagogiske overvejelser i Blomsterkassen. Det er vores hensigt, at de fysiske rum skal befordre gode læringsoplevelser, og at rummene skal afspejle det pædagogiske grundlag og målene med pædagogikken.

Der er en række forhold, der har betydning for samspil og erfaringsmuligheder, når vi indretter vores fysiske læringsmiljø. For det første er det vigtigt, at rummene giver mulighed for, at man kan gruppere sig, så rummene danner rammen for aktiviteter med mange, mindre grupper, to og to samt enkeltvis.

Det har også betydning, at vi kan have en uforstyrret leg eller aktivitet samt mulighed for at have aktiviteter i høj og lav skala, forstået som henholdsvis højt og lavt lydniveau og bevægelse i stor og lille udfoldelse. Aktiviteter med stor motorisk udfoldelse er ikke hindrende for aktiviteter med fokuseret opmærksomhed.

Det betyder noget, at rummene er indrettet med mulighed for, at alle børn kan finde aktiviteter og mulighed for leg svarende til alder, køn og interesse. Endvidere har det betydning, at børnene har adgang til gode rum og materialer, at der er god fordeling af voksne og børn. Vi vil gerne blive endnu bedre til at fordele os som voksne i de forskellige lege læringszoner og skabe endnu større tydelighed for børnene ved at være til stede og guide, være nærværende og bevidst om egen rolle og position. Derudover øver vi os i, at en del af oprydningen også er at dække op til leg.

Det har betydning, at rummene er lette at læse, så børnene ved, hvilken adfærd der forventes, og hvad det er muligt at gøre. ”**Hvad kan man her**”. Med egne billeder som børnene kan relatere sig til, har vi tydeliggjort stuerne lege- læringszoner.

”Fysiske omgivelser handler om, hvordan institutionen er indrettet og de muligheder, indretningen giver for børnenes trivsel, udvikling og læring (KIDS)”.

Med udgangspunkt i KIDS materialet, har vi lavet en tjekliste, som personalet kan bruge som guide og retningslinje i indretningen af lege- læringsmiljøerne på stuen. Hensigten er, at vi på sigt, får skabt en ensartet kvalitet i arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i hele huset.

Tjeklisten er udarbejdet med henblik på, at det er tydeligt, også for nye medarbejdere, hvilke krav og standarder der forventes i forhold til at indrette et godt læringsmiljø med fokus på børneperspektivet.

Med udgangspunkt i KIDS materialet, har vi lavet en tjekliste, som personalet kan bruge som guide og retningslinje i indretningen af lege- læringsmiljøerne på stuen. Hensigten er, at vi på sigt, får skabt en ensartet kvalitet i arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i hele huset.

Tjeklisten er udarbejdet med henblik på, at det er tydeligt, også for nye medarbejdere, hvilke krav og standarder der forventes i forhold til at indrette et godt læringsmiljø med fokus på børneperspektivet.

Stue: _____ Dato _____

Fysiske omgivelser på stuen	Opmærksomhedspunkter ud fra den pædagogiske læreplan og pædagogisk tilsyn	✓ Tjek
Rum i rummet	- Rummet er inddeilt, så det giver mulighed for god fordeling af børn og voksne i forhold til antallet af børn.	
Områder for aktiviteter i høj og lav skala	- Der er en balance mellem steder, hvor der sker mange ting, og steder, hvor børnene kan være i fred og finde ro.	
Forstyrrelser	- Der er mulighed for at have aktiviteter uden at blive forstyrret af andres aktiviteter	
Tematiserede legeområder	- Der er gode afgrænsede og tematiserede legezoner, hvor børnene kan lege - Der er tematiseret legeskasser, så det er muligt at udføre ugeplanen på stuen med de mindre grupper, mens de store bruger værkstedet og fællesrummet (f.eks. kreativ, rytmik og motorik)	
Understøtter rummet legen?	- Der er tilstrækkeligt aldersrelevant legetøj og materialer til rådighed for alle børn. (Tjek op på antal/mængde, fordel på stuerne) - Der er flere af hver ting. Fx to bilrat ved siden af hinanden i stedet for ét, to af de samme dukkevoogne, to køkkener, steder hvor man kan stå eller sidde overfor hinanden og lege osv. Miljøet skal lægge op til, at der skabes interaktioner mellem børnene. - Der lægges vægt på stå-legemiljøer. (Hvis de voksne sidder oppe ved et voksenbord, så kan børnene ikke komme til at lege på samme måde, som de kan, når de kan gå rundt ved stå-legemiljøer). Overvej de lave spiseborde.	
Tilgængelighed for børnene	- Materialer og legetøj er tilgængelig for børnene, så de ikke behøver bede de voksne om det. (Legetøj i børnehøjde. Meget begrænset materialer og legetøj på hylder i voksenhøjde)	
Tilgængelighed for voksne	Ligeledes er materialer, så som maling og papir, redskaber til motorik/rytmik osv. placeret ved den pågældende legezone, så	

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Den alsidige personlige kompetence hviler på tre grundlæggende aspekter:

Livsduelighed, engagement og gåpåmod. Alsidig personlig udvikling hænger tæt sammen med barnets sociale kompetencer, fordi den personlige udvikling netop sker i samspillet med og i relationerne til andre.

I Blomsterkassen er vi opmærksomme på at sætte ord på børnenes følelser og regulere dem. F.eks. hvis et barn der har svært ved at sige farvel til sine forældre, så fortæller vi barnet at det virker ked af det og vi trøster det. Vi bestræber os på at aflæse og udvise følelser, der er i overensstemmelse med, hvad barnet føler. Både i ked af det-hed situationer såsom falde og slå sig, og begejstrende situationer såsom et barn der har lært at gå, ruche, kravle op osv. (følelsesmæssig afstemning).

Et eksempel på hvordan en stue i en periode havde særligt fokus på følelser og hvor forældrene blev inddraget og inspireret:

Kære forældre!

På stuen har vi følelser på dagsordenen: vi taler blandt andet om, hvordan man ser ud, når man er ked af det, vred, bange og glad, og hvad man kan gøre, når man oplever disse følelser. Vi læser om Kaj, leger og taler om hans følelser, og børnene kan drage paralleller til situationer, fra deres egen hverdag.

Meget af det vigtige arbejde med den følelsesmæssige regulering foregår gennem vores interaktion med børnene, når disse lidt ophedede situationer opstår. Det er vigtigt at hjælpe alle børnene med den følelsesmæssige regulering, både dem, der skubber og dem der bliver skubbet. Vi forsøger at arbejde med en anerkendende pædagogisk stil, hvor vi er særligt opmærksomme på at validere børnenes følelser, før vi korrigerer deres adfærd. I hovedtræk kan der opridses fire væsentlige punkter i vores konflikthåndtering:

- 1) Start altid med at sætte ord på barnets følelser i situationen (f.eks. "Åh jeg kan godt se, du blev rigtig vred, da X tog det legetøj, du legede med").
- 2) Valider barnets følelser (f.eks. "det kan jeg virkelig godt forstå!")

3) Først når barnet er blevet mere rolig, kan man korrigere deres adfærd (f.eks. "det er ikke i orden at skubbe de andre børn)

4) Kom med alternative forslag (f.eks. "når du bliver vred, kan du i stedet prøve at tage fat i en voksen. Du kan også sige "stop" til X"). Disse 4 trin kan I også tage med jer hjem, og hjælpe os med at hjælpe børnene igennem de svære følelser, der opstår under konflikter :) Vi har endvidere hængt en seddel op på døren, med gode råd til, hvordan man kan tale anerkendende med børn om deres følelser. I kan også, når I læser bøger derhjemme, tale med børnene om følelser og prøve at sætte ord på, hvordan man f.eks. kan håndtere vrede at være bange og ked af det ved at gå til en voksen eller sige stop.

Til sidst har vi også talt om, at mange af børnene tager en hånd op, når de siger "stop", hvilket lidt nemt kan gå over i en hånd, der slår - derfor vil vi prøve at indføre et nyt stoptegn, hvor armene sættes på kryds. Vi kan eventuelt lige vise det til forældremøde på onsdag, hvis I vil tage det med jer hjem også.

Hvis I har nogen spørgsmål, så står døren selvfølgelig altid åben, og vi håber, at I vil hjælpe os til at skabe en god kultur på stuen.

Mvh Tulipanstuen

Vi har den tro på, at når børnene får hjælp til at regulere deres følelser, bliver de på sigt i stand til at regulere det selv, når de har internaliseret det. Vi vægter derfor at børnene er i trygge rammer, og er i mindre grupper så der er nærhed, tid og kontinuitet i deres samspil med os. De relationer barnet indgår i, er med til at forme, hvem barnet er, og hvem det bliver.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi udvikles og dannes i relationer og tilknytning med nogen og ligeledes til noget: Erfaringer, værdier, kultur, religion, politik, holdninger, tanker, følelser med mere. Alt hvad vi har lært, har vi bl.a. lært gennem nogen: Familie, pædagogisk personale, lærer og medier.

Vores tilknytningsform får stor betydning for den måde, vi møder andre mennesker på, både i barndommen og senere i livet. Tryk tilknytning ser ud til at hænge sammen med god social udvikling og funktion i barndommen og voksenlivet. Tryk base – sikker havn (Bowlby)

Et barn der oplever, at forældrene/de tætte omsorgsgivere er nærværende, konsistente, beskyttende, interesserede, og sensitive, udvikler som regel en tryk tilknytning. Den opstår bl.a. fordi barnet oplever at få hjælp til følelsesmæssig regulering enten i form af trøst (altså at de svære følelser nedreguleres) eller i form af leg eller stimulering (så følelserne opreguleres). Barnet kan på den måde få en ”tryk base” og det kan opbygge en ”sikker havn” hvorfra det kan tage ud i verden, for derefter at vende tilbage til den sikre havn.

Derved får barnet to grundlæggende behov opfyldt: Behovet for at have en base og behovet for at kunne udforske verden.

Barnets ønske om tilknytning mødes i tryk relation med budskaber som:

- Jeg ser dig og holder af det jeg ser
- Jeg er her for dig
- Jeg trøster dig, når du er ked af det
- Jeg forlader dig ikke (når jeg går, kommer jeg tilbage)
- Jeg passer på dig
- Jeg er den voksne der hjælper dig, når det er svært

I Blomsterkassen lægger vi os op af systemisk tænkning ved at være nysgerrige, nærværende og neutrale. Ikke neutrale ment som distanceret, men som mentaliserende hvor vi forstår at skelne mellem:

- Omgivelsernes følelser og vores egne
- Ved at forstå at der ikke er én virkelighed men mange
- Ved at anerkende at intet kan forstås isoleret (se rundt om barnet – Fx Hvad gik der forud for hændelsen? Hvordan kommer vi videre herfra?)
- Vi arbejder i reflekterende teams, hvor vi stiller flere spørgsmål end vi finder svar

Konfliktsituationer

Vi støtter barnet i situationen – om det er ked af det, slået sig eller det er frustreret i en leg eller relation med andre børn.

Vi er opmærksomme på ikke at stille for høje krav om hvad barnets hjerne kan og forvente for meget af barnet.

Pandelapperne er endnu ikke udviklet og det er pandelapperne der hjælper os at kunne: Regulere følelser, konsekvensberegne, risikovurdere, organisere, planlægge, se situationer fra mange vinkler, at kunne se sig selv ude fra at kunne se sig selv indefra og have empati.

Med det kendskab er vores opgave at vurdere hvordan vi mest hensigtsmæssigt kan berolige barnet i konfliktsituationen, altså møde barnet hvor det er.

Vi bruger vores rolige nervesystem til at hjælpe barnet med at finde ro.

Med ro i kroppen, vores vejrtrækning og stille bløde stemme kan vi overføre vores rolige nervesystem til barnet og på den måde hjælpe barnet med at styre sine følelser og genfinde roen.

Børn udvikler deres sociale kompetencer, når de knytter sig til andre mennesker, samarbejder, og sætter sig i andres sted. Sociale kompetencer udvikles ved at være med, hvor det sker! Det gælder om at være med til at lege, være med til at bygge et højt tårn, lave en hule – eller få en dukkeleg til at vare over længer tid. Ved at indgå i venskaber og gruppefællesskaber lærer børn at give og få omsorg og respekt, og de opnår færdigheder i forhold til at forhandle og argumentere. I det sociale miljø henter børnene bekræftelse, anerkendelse og selvværd.

"I fællesskab tør man nogle gange lidt mere"

Vi skal give børnene muligheden for at udvikle evnen til at:

Være nysgerrig -udtrykke følelser -se og forstå andres behov -vide hvordan man handler i forskellige situationer -konflikthåndtering -indgå i venskaber og relationer til andre børn.

I Blomsterkassen udviser vi rummelighed, så hvert enkelt barn oplever sig selv som grundlæggende social kompetent. I omgivelser, hvor børn føler sig set, trygge og respekterede, vil en udvikling af deres sociale kompetencer være en naturlig del af deres hverdag igennem leg og samvær med andre børn og voksne.

Vi vil:

- Skabe relationer, også på tværs af stuerne og derved skabe nysgerrighed for hinanden
- Være rollemodel og guide børnene til at udvise omsorg for andre ved f.eks. at vise og hjælpe børnene med at passe på og ikke køre/gå ind i hinanden og på den måde støtte børnene i at lære empati
- Vente på f.eks. ruchebane, gravkøer, gynger
- Gruppeleg – tålmodighed, etik
- Følge barnets spor, egne påfund, tiltag
- Skabe fællesskab/fællesskabsfølelse ved sanglege, fælles aktiviteter mm.

Vi opmuntrer børnene til at se hinanden som et fællesskab. Det gør vi bl.a. ved at børnene hjælper hinanden med at tage tøj af og på. De store kan hjælpe de små og på den måde føle sig værdifuld i fællesskabet og mærke følelsen af at kunne være noget for nogen.

Ligeledes kan de små få hjælp af de store og på den måde også føle sig værdifuld i fællesskabet og mærke følelsen af, at nogen vil mig. Denne fællesskabsfølelse er med til at danne positive relationer børnene imellem og udvikle sig til venskaber.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

”i fællesskab kan man nogle gange mere”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

En fælles tilgang til sprogarbejdet

Vi er opmærksomme på at have en fælles tilgang til sprogarbejdet. Vi har derfor, udover vores Sprogkoordinator, en sprogansvarlig på hver stue, der hver 3. fredag samles til sprog møde i huset. Til mødet deltager også den pædagogiske leder og vores Sprogkoordinator for hele klynge NBF. Her arbejder vi videre med den viden vores Sprogkoordinator bringer ind i institutionen fra Sprognetværket i klyngen. Samlet består netværket af en Sprogkoordinator fra hver af klyngens 6 institutioner, den overordnet Sprogkoordinator, klyngelederen og den pædagogiske konsulent. Med henblik på at skabe et udviklende sprogmiljø for alle børn i Blomsterkassen er vores mål med møderne at:

- Oversætte viden til læringsmiljøer.
- Videns dele, implementere og omsætte teori til praksis.
- Alle medarbejdere får den viden og de kompetencer der skal til.
- Alle medarbejdere sætter deres faglighed i spil.

- Sikre samme kvalitet med sprogarbejdet i hele institutionen.

- Følge op justere og evaluere.

På sprog møderne har vi bl.a. drøftet, hvor vigtigt det er at have bøger i børnehøjde, så børnene hele tiden har adgang til bøger og har mulighed for at undersøge og tilegne sig erfaring med bl.a. at bladere i en bog – hvilken retning man skal blade for at læse eller se i bog fra start til slut.

Vi har drøftet hvilken betydning lege -læringszoner har for børnenes sprogudvikling:

- at rummets organisering og materialerne er medvirkende i at skabe et godt grundlag for sproglig læring og udvikling. Rum, der er opdelt i interesseområder organiseret omkring forskellige former for leg. For eksempel klodser, et legehjør, små legetøj, bøger, sand og vand, "kunst"-/værkstedaktiviteter, læse/bog område.
- At der er materialer, der er tilgængelige for børnene og organiseret, så det fremmer forståelsen for sprogets organisering i emner og kategorier. Før skriftlighed -Bogstaver og ord, Legetøj og legeområder.

Pædagogiske værktøjer i sprogarbejdet

Sprogteknikker:

I dagligdagen læner vi os tæt op ad sprogteknikker, som vi også opfordrer forældrene til at bruge derhjemme.

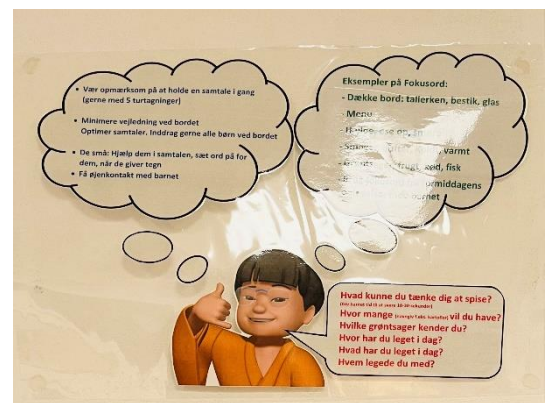
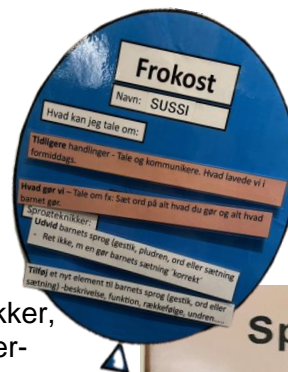
Sprogteknikkerne er med til at hjælpe -og minde os om, hvordan vi skaber de bedste betingelser og deltagelsesmuligheder for barnet i sprogligt samspil.

Det er vigtigt at være fokuseret og vedholden i implementering af sprogarbejdet. Det kan i starten virke kunstigt og svært at få indarbejdet et sprog, som man ikke er vant til, særligt i en dagligdag, hvor der foregår mange andre ting der også kræver opmærksomhed.

Øvebaner:

Som et pædagogisk hjælperedskab, har vi lavet plakater med øvebaner, der er sat op inde på stuerne. Plakaterne indgår som en del af det pædagogiske læringsmiljø i de forskellige lege- læringszoner. Øvebanerne minder os om at bruge sprogteknikkerne. Barnets initiativ er vigtigt, vi stiller spørgsmål og venter på svar. Barnet skal ikke føle sig testet, vi afspejler barnets interesse og viser vores interesse.

Barnet kommunikerer på mange forskellige måder, eksempelvis nonverbalt med lyde, handlinger, blikretninger, mimik og gestik. Senere lærer barnet at benytte verbal kommunikation, enkeltord, ordkombinationer og sætninger.

For nye medarbejdere og vikarer, kan plakaterne være en stor hjælp til at holde en samtale kørende med et enkelt barn eller i en børnegruppe.

Vi bruger systematisk SprogTrappen, TOPI og Fokuspunkter som et pædagogisk redskab i sprogarbejdet. Det gælder både i den daglige praksis og i forældresamtaler, hvor vi inddrager forældrene i forhold til tiltag i vuggestuen og hvad de evt. kan gøre hjemme i forhold til at støtte barnet i de fælles mål.

SprogTrappen:

Sprogtrappen er et sprogpædagogisk observationsredskab, der gør det muligt løbende at følge og støtte barnets udvikling og opdage eventuelle udfordringer tidligt. Sprogtrappen fokuserer ikke alene på barnets formelle sprog (f.eks. ordforråd), men sætter fokus på flere udviklingsområder, som gensidigt påvirker hinanden og som har afgørende betydning for børns sprogudvikling. F.eks. ser SprogTrappen på sammenhængen mellem barnets udvikling af færdigheder og anvendelse af disse i samspil med omgivelserne. Det er summen af barnets samspilserfaringer med omgivelserne og ikke alderen i sig selv, der driver barnets udvikling.

Vi kan med redskabet udpege specifikke områder, hvor barnet mangler erfaring, og med denne viden kan det daglige arbejde med barnets sprogudvikling målrettes.

Medarbejderne har SprogTrapperne hængende på stuerne. Når et barn skal indplaceres på SprogTrappen, foregår observationerne på det enkelte barn over 14 dage. Alle tre medarbejdere indplacerer individuelt barnet på SprogTrappen ud fra egne observationer. Den endelige indplacering forgår ud fra fælles drøftelser på baggrund af pædagogiske overvejelser og refleksioner. Når barnet er indplaceret, vil det fremgå ud fra pejlemærkerne i SprogTrappen, på hvilke områdearbejderne skal udarbejde en fokuseret indsats for at understøtte barnet bedst muligt i sin udvikling.

TOPI:

Fokuspunkter:

Vi bruger Fokuspunkter i Aula til at udarbejde en fælles handlingsplan for barnet. På den måde sikrer vi en samstemt praksis med konkrete tiltag, mål og dato for opfølgning med evaluering.

Sprog og bevægelse

Lyd, krop og sanser hænger tæt sammen. Det er tydeligt, at lyd, krop og sanser hænger tæt sammen, når vi ser et lille barn der spræller med armene, pludrer og undersøger ting med munden og smager på dem, så ordene også bliver kropsligt lejret (en kobling).

Barnet bruger sproget rytmisk og bruger kroppen til at understøtte rytmen som findes i sprog.

I sammenhæng og hver for sig

For nogle børn er det ikke helt naturligt at bevæge sig som det er for andre børn. Hvis udfordringen er for stor bevægelsesmæssigt eller hvis udfordringen er for stor med sprogtiltagelsen, så får vi ikke noget som helst godt.

Nogle gange er det godt at sætte sig på madrassen og se på nogle ord, bogstaver og billeder og tale med børnene om hvad vi ser og tænker. Andre gange så er det rigtig godt at gi' den gas med motorik. Vi skal altså skille det ad og kombinere det. Det ene udelukker ikke det andet.

Vi følger barnets spor

Når vi sidder og læser med børnene, skal vi også bakke børnene op i, hvis de forsøger at gøre det samme som vi læser i bogen. Det kan være en bog, hvor Lotte tager tøj på, eller en bog hvor Totte bager. Hvis børnene her bliver optaget af at efterligne, så skal vi endelig bare følge deres spor og nysgerrighed for at afprøve det samme og ikke holde børnene i læsningen. - Vi skal øve os på at tænke bredt og kombinere og knytte områderne sammen og skabe rammer, rum og miljø.

Der hvor bevægelse kan styrke sprogtiltagelsen, særligt for tosproget er ved, at vi er sammen om noget (fælles tredje). Det kan være i legen, hvor barnet har mulighed for at sætte ord på og der hvor barnet ikke har, der har barnet mulighed for at vise det med kroppen, altså kommunikere med kroppen og her kan den voksne så sætte ord på, altså en kombination.

I en bevægelsesaktivitet er det derfor godt med gentagelser – mange gange. Når vi laver sprog og bevægelse, kan vi ramme begge målgrupper – Dem der er udfordret på sproget og dem der er udfordret på bevægelse.

Rytmisering fremmer sprogindlæring. I Blomsterkassen forsøger vi hele tiden at medtænke; Tælle, sige remser og gentage i alt bevægelse. Vi vil arbejde bevidst omkring sammenhængen med sprog og kropslig udvikling og medtænke børnenes sociale samvær med hinanden og med de voksne i det fysiske og sociale læringsmiljø.

Udover vores Sprog møder hver 3. fredag, har vi også Faglige fredagsmøder, hvor der er rum for refleksion og udvikling. Vi er i gang med at finde en fast form med fokus på sange, rim og rems, lege, gentagelser og genkendelse til vores fredags fællessang, som foregår på tværs i huset.

Vi vil gå undersøgende til opgaven og har valgt, at filme fællessang de næste 4 fredage. Sammen vil vi være nysgerrige på, hvornår og i hvilke bevægelses- og sanglege børnene viser interesse. Hvornår er de opmærksomme, hvad reagerer de på? Er de aktivt deltagende og er der samspil børnene imellem og er der samspil imellem børn og voksne?

Derudover vil vi have fokus på vores egen involvering. Hvordan er vi deltagende og hvordan indgår vi i samspillet? Er vi tydelige og rammer vi børnenes udviklingsniveau?

Vores mål er at udarbejde et fælles årshjul, hvor vi medtænker sprog og bevægelse ind i leg og læring. På den måde kan stuerne forberede børnene på, hvad der skal foregå til fredagsfællessang og stuerne har ligeledes mulighed for at lege og øve fredagens aktivitetsprogram i mere trygge rammer med en lille gruppe børn.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Vuggestuen Blomsterkassen har vi fokus på bevægelse i alt hvad vi laver med børnene i løbet af dagen Det gælder både i vores planlagte aktiviteter, daglige rutiner og praktiske gøremål.

Nogle af de begreber vi særligt har fokus på, er følgende:

Socialt

Empati (vente på tur, hjælpe hinanden), skabe en fællesskabsfølelse, aflæse hinandens kropssprog og samarbejde.

Fysisk: Hoppe, dreje, kravle, løb, gå, kropsbevidsthed og sanseoplevelser

Kognitivt

Huske, forstå, lære begreber (op/ned/over/under/bagved/foran).

Alsidig personlig udvikling

Selvværd, selvtillid, mærke forskellige følelser såsom, glæde, vrede, frustration, koncentration. Dette gør vi blandt andet ved bevægelseslege, dans, rim og remser på stuen, i vores fællesrum og på vores legeplads.

Vi skaber rum og betingelser for, at børnene kan udvikle deres sanse motorik, fin- og grovmotorik, både inde og ude.

Legepladsen

På legepladsen har vi bl.a. mulighed for at løbe op og ned ad vores lille bakke eller rulle ned. Der er mulighed for at gynge to ved siden af hinanden. Små legehuse med trapper og en lille hængebro op til ruchebanen.

Vi har bevægelseskasser som medarbejderne tager frem i løbet af dagen med forskellige aktiviteter i. Vi har bl.a. Fangeleg med musehaler, bolde der hopper ud af et tæppe og skal samles sammen igen, Lego kassen med glidebane, Male kassen osv. Samtidig har vi bærbuske der dufter og smager.

Når vi skovler sand og fejer blade sammen, bruger vi vores armkræfter. Derimod er det ben kræfter og måske lidt balance og koordinering der skal til, når vi skal frem på cyklen.

Vi vil gerne blive bedre til at tage pædagogikken med på legepladsen. Dvs. det vi laver inde, skal vi også lave ude.

Inde

Vi benytter vores fællesrum til rytmik og bevægelseslege. Fællesrummet er fordelt så hver etage har en formiddag i løbet af ugen. Det er særligt brugt af storebørns gruppen, som ofte har behov for ekstra udfoldelsesplads. Her har medarbejderne mulighed for at lave et fast forløb med en gruppe børn. Dette giver børn og voksne mulighed for at udvikle på aktiviteten, da glæden i gentagelsen og det genkendelige kan give overskud til nyt.

Fredage bruger vi rummet til fællessang og bevægelseslege på tværs i huset.

På stuerne laver vi ligeledes rytmik og bevægelseslege. Vi leger massagelege, danser til musik og tumler på madrassen.

Vi motiverer børnene til selv at kravle op og ned fra sin stol og vi prioriterer at tage trappen op og ned, så de får trænet og øvet krydsbevægelserne. Vi prøver at skabe rum til at barnet kan mestre sit tøj, selv tage strømpen af eller hjælpe hinanden med den svære jakke osv.

Det at beherske sin krop giver glæde og tro på sig selv. Det at mærke forskellige følelser, som glæde, vrede og usikkerhed og blive hjulpet til at nå sit mål, styrker selvværdet og giver selvtillid. At blive krammet, trykket på kroppen og tumlet rundt med, lærer barnet at mærke sine egne

grænser og har derved også større forudsætning for at kunne afkode andres grænser og har derved også større forudsætning for at kunne afkode andres grænser.

At vente på tur i en boldleg eller tur til at vælge den næste sang for sangkufferten, kan være en stor udfordring, når man er et barn i vuggestuealderen. Det giver barnet en selvforståelse, når barnet bliver anerkendt i, at det snart bliver barnets tur. Det skaber en fællesskabsfølelse at være en del af noget, set og blive anerkendt. Det styrker også børn at se hvad de andre børn vælger, måske en sang barnet kender eller hjælpe et andet barn med at finde de ting frem der repræsenterer en sang. Det er med til at styrke deres omsorg og opmærksomhed for hinanden.

Det at observere andre i deres leg og bevægelser giver mulighed for at tilegne sig nye begreber og færdigheder. F.eks. som når de andre børn skal kravle "igennem" en Tunnel eller "over" en pude, eller når en rispose skal "ned" i en ring. I det daglige har vi fokus på de motoriske færdigheder.

Vi har fokus på børnene arousal. Hvis børnenes arousal tilstand er høj, hjælper det ikke at vi tisser på dem. I stedet for finder vi på noget der hjælper børnene med at bruge deres energi så de kan få kropsbevidsthed. Vi understøtter børnene ved guidning. Vi undlader at tage over ved børnenes handlinger f.eks. hvis et barn er fastlåst i at køre videre med en stor legetøjsbil. Vi hjælper barnet sprogligt med at anvise hvordan det kan køre igen.

Vi tager på små ture (i mindre grupper) i nærmiljøet. Dette giver mulighed for at opsøge andre motoriske udfordringer i noget der er større og lidt vildere end vores egen legeplads kan tilbyde. Rutsjebaner og bakker der skal bestiges og igen udfordrer kroppen. Når barnet bruger sin krop, aktiveres hjernen og en aktiveret hjerne er bedre rustet til at tilegne sig sproglig forståelse og begreber.

Når arbejdet med kroppen er implementeret i det daglige arbejde, bliver det et brugbart hjælpe-redskab, til at spotte de børn der af forskellige årsager har brug for lidt ekstra støtte motorisk. Medarbejderne har således muligheder for at bygge aktiviteterne op omkring det enkelt barns behov, dog uden at ekskludere barnet fra gruppen.

Vi har et tæt samarbejde med forældrene og vi involverer altid forældrene i vores observationer og arbejde omkring deres barns udvikling. Med en undersøgende og nysgerrig tilgang, forsøger vi at blive klogere på, hvordan vi kan hjælpe og inspirere forældrene, så de også i hjemmet kan understøtte deres barn bedst muligt og måske finde fælles indsats til gavn for barnets udvikling.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Naturen er et rum hvor barnet kan eksperimentere og sanse. Til forskel fra at være indenfor på mindre plads, giver naturen en større mulighed for at løbe i ujævnt terræn på eksempelvis bakker det styrker barnets motorik. Det styrker også barnets kognitive udvikling fordi barnet er på ukendt terræn, og lærer efterhånden at mestre det ukendte.

Når vi i Blomsterkassen er på tur i naturen, går vi på opdagelse og udforsker sammen med børnene. Vuggestuebarnet bliver optaget af selv de små ting, det kan være bænkebidder eller myrer som kravler. Vi giver os god tid til fordybelse, hører på barnets undren, stiller åbne spørgsmål og fortæller om myretuer og om hvor bænkebidderen bor. Barnet kan også pege på de høje træer, som ryster i vinden og vi løber over under træet, for at se hvad der er faldet ned. Vi tager blade med tilbage og barnet klitrer blade på et stykke papir. På denne måde vil barnet efterhånden se en sammenhæng med, at vi kan hente materialer og gode oplevelser i naturen, noget som de også kan dele med de andre børn på stuen. Næste gang vi går tur vil barnet måske igen samle blade og på den måde bliver barnet tryk ved at dets egne undersøgelser og erfaringer kan bruges til egen og fælles glæde. I det store perspektiv kan denne erfaring få barnet til at være med til at passe på naturen senere i livet. Når vi viser barnet at naturen ikke er farlig, så tør de godt selv undersøge den.

På legepladsen følger vi også årstidernes skift og vi tilpasser vores aktiviteter på legepladsen, så børnene også her møder naturfænomener. Om foråret er der pludselig blomster i græsset eller en fugl som fløjter. Sneglene begynder at komme frem og vi har en lille tradition for at give de store snegle navne og farver. På den måde kan børnene bedre kende forskel og det er lidt hyggeligt hilse på dem, passe på dem.

Kære børn og forældre
Vi har fået snegle på legepladsen. Den ene er malet blå og den anden er malet grøn. Har i mon nogle bud på, hvad de kan hedde, så vi sammen med jeres børn kan kalde på dem, når vi leder efter dem på legepladsen? Kom gerne med bud på super sneglenavne i kommentarfeltet, så trækker vi lod om en uges tid 😊

Eksempel fra Aula

Om sommeren kan barnet lege med vand og sandet i sandkassen forandrer sig. Der begynder at komme bær på vores buske og de fleste børn spiser dem med stor vellyst. Sidst på sommeren er der æbler og mange sommerfugle ved vores sommerfugle busk. Vi vender sten og små træstammer og finder Krible krable dyr, som kan gemmes i en spand og kikkedes på med vores forstørrelsesglas.

Om efteråret plasker vi i vandpytter og laver mudderkager.

Eller fejer blade sammen.

Om vinteren leger vi med sne, men hvis der ikke er noget sne, så fryser vi vand og tager det med på legepladsen eller op på stuen.

Barnet sanser og ser, at naturen også forandrer sig på legepladsen. De voksnes rolle er at undre sig sammen med barnet og understøtte deres læring på en lyttende måde, så barnet har tid og

lyst til at stille spørgsmål og derved få ny erfaring. Sammen med de andre børn oplever barnet og en fællesskabsfølelse opstår. Den voksnes rolle er at inddrage alle børn.

Science er barnets undersøgende tilgang og begyndende forståelse for naturen og naturfænomener. Når vi sammen med barnet snakker om eksempelvis store og små æbler så er det science. Når vi går i værkstedet og maler på halve æbler, som vi trykker over på et stykke papir og snakker om former og farver så er det science. Vi understøtter hvis barnet tæller eller benævner former.

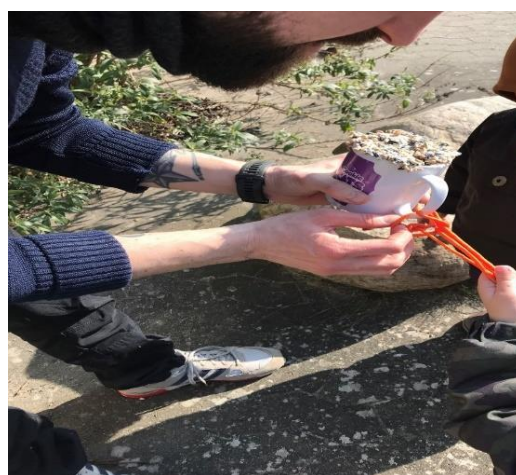
Barnet lærer rigtig meget når det undersøger og vi skal give barnet tid til at fordybe sig. Science er, at vi hjælper dem med at forstå deres verden, altså en sproglig og matematisk opmærksomhed.

(Eva tema- nr. 13) Trine Beckett: Der er en tæt sammenhæng mellem matematisk og sproglig opmærksomhed. Børn erkender verden gennem de matematiske begreber og sproget omkring dem hvad der er oppe og nede, trekantet, rundt, større end, mindre end.

Vi har et tæt samarbejde med Amager naturcenter med en fast naturvejleder tilknyttet vuggestuen. 3-4 gange årligt besøger naturvejlederen vuggestuen og planlægger sammen med medarbejderne forskellige science forløb der strækker sig over 4 dage. Samarbejdet fører til ny inspiration og ny viden i huset og er med til at højne det faglige niveau.

Vi har bl.a. haft forløb med fugle, krible krable, vind og vejr. Alle forløb er sammensat med henblik på, at medarbejderne har mulighed for selv at kunne gentage forløbene igen.

I 2023 vil Københavns professionshøjskole i samarbejde med NAVADA -et forskningsprojekt bidrage til at opkvalificere den science pædagogiske viden i både pædagoguddannelsen og i praksis.

En tidlig indsats med fokus på at understøtte børns naturfaglige nysgerrighed skaber engagement, der holder ved.

Vi skal ikke kende svarene på forhånd

Leg med vand, kartoffelmel og frugtfarve: Når børnene stikker fingrene ned i massen, er den blød og klistret, men når man banker på det bliver massen hård. Det kan vække en undren hos børnene. Selv om spørgsmål og undren er centralt i arbejdet med science er det ikke nødvendigt at kende svarene på forhånd, for det er ikke svarene der er interessante her, men det er de undersøgelser de pædagogiske medarbejdere og børnene sammen sætter i værk og sammen søger løsninger og forklaringer på.

Madspild og skrald

Vi skal hjælpe de kommende generationer til at forstå verdens bæredygtighedsudfordringer og gå engageret ind i dem. Den viden er vigtig, hvis vi som samfund skal forsøge at begribe verdens bæredygtighedsudfordringer og gå engageret ind i dem.

Vi er i Blomsterkassen blevet mere opmærksom på at sortere skrald og tænke i madspild. For at kickstarte projektet med at sortere vores skrald, inviterede vi Skraldeheltekorpsen ud i vuggestuen. Over et par dage blev både børn og voksne forvandlet til ægte super skraldehelte.

Alle stuer har nu en lille grøn affaldsspand til madrester og en almindelig spand til andet affald. På den måde bliver det visuelt for børnene, at der er forskel på skrald. Vi vil gerne på sigt arbejde mere med at inddrage, særligt de større børn kan hjælpe med at tømme deres tallerken for madrester i den grønne madskraldespand og smide kluden i en anden.

Vores køkkenansvarlig har stor opmærksomhed på madspild. Børnetallet bliver opdateret inden maden sættes på vognene, så der ikke kommer spildte mængder mad op på stuerne. Derudover anvender hun den overskydende mad i andre retter, hvis maden vel at mærke ikke har været uden for køkkenet. Det kan f.eks. være overskydende grød, der bliver brugt i dejen til brød om eftermiddagen. Alle hygiejneregler og anvendelsesdatoer bliver overholdt efter fødevarerstyrelsens regler og retningslinjer. Maden er altid over 90 % økologi.

”Vi skal vise begejstring i aktiviteten og i det at undersøge sammen”

Med frugtfarve kan vi give massen mønstre med fingrene. Både konsistens og farve er med til at give selv helt små børn en sanseoplevelse og massen kan få de lidt større børn til at undersøge sig højlydt over hvorfor den opfører sig som den gør.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kulturen er et udtryk for, hvem vi er, og er med til at definere os som individer. Det er igennem kulturen, vi skaber vores identitet og værdier, så vi kan skelne os selv fra andre og dermed bedre forstå både os selv og andre. Vi skal være opmærksom på, at alle børn har mulighed for at skabe egen mening i de kreative ting de laver, og have respekt for de andres.

Vi er bevidste om, at legepladsen er et pædagogisk redskab, hvor der er højt til loftet, rum og plads. Vi vil gerne blive endnu bedre til at tage pædagogikken med på legepladsen, så børne også her bliver tilbudt forskellige lege- læringsmuligheder. Det gør vi bl.a. med legekasser der særligt hører til legepladsen. Legekasserne indeholder materialer med forskellige temaer fx bevægelseslege, konstruktionslege, kreativitet og læsebøger.

Med legekasserne kan vi skabe rum for leg og læring, samtidig med at vi styrker fællesskabet på tværs at stuerne og etagerne ved at vi er sammen om noget -et fælles tredje.

Vi har et stort lyst værksted, hvor børnene i fællesskab, har mulighed for at fordybe sig kunstnerisk og fantasifuldt i form af maling, kartoffelmels-vand, klippe-klistre og andre sanseoplevelser. Børnene laver ligeledes pynt til de forskellige højtider, som bliver hængt op, så de kan se deres værker, og tale med deres forældre om det de har lavet. Værkstedet bliver brugt med en mindre børnegruppe og når vejret er til det, bruger vi også gerne den ”lille legeplads” med staffelier, hvor vi maler og bliver inspireret af naturen.

Vores fællesrum er indrettet således at der er rig mulighed for at udfolde sig motorisk og rytmisk. Vi ved, at det er vigtigt for børnenes udvikling, at de har muligheder for at fornemme sig kropsligt. Vi bruger bl.a. fællesrummet til aktiviteter med sprog og bevægelse, rytmik, motorik og fredagsfællessang.

I Vuggestuen Blomsterkassen har vi faste traditioner der er med til at give børnene forskellige kulturelle oplevelser:

Fastelavn er en del af den danske kulturarv. Vi ønsker at give børnene et kendskab til de traditioner og skikke som ligger bag traditionen. Det gør vi bl.a. ved at:

- Lave fastelavnspynt med børnene og der pyntes op.
- Eksperimentere med udklædning og rollelege
- Tale om hvad fastelavn er og hvad det indebærer (f.eks. at slå på en tønde/pose, hvad er en tønde/pose egentlig osv.)
- Synge fastelavnssange og børnene kan deltage i at slå til pose på stuerne
- Børnene kan eksperimentere med udklædning og rollelege

I **Påsken** laver børnene påskepynt og sår karse som de kan tage med hjem og spise. Børnene vander karsen og sammen ser vi det vokse som dagene går. Vi synger om påsehønen der har lagt et påskeæg og vi spiser æggemadder med noget af karsen, som vi selv har sået.

Høstfest er en hyggelig og social begivenhed, både for børn og forældre. Hvert efterår inviterer vi forældrene til en fælles sammenkomst med spisning, sang- og legeaktiviteter. Vi har flere familier med forskellige nationaliteter der kommer fra forskellige kulturelle baggrunde. Til høstfesten medbringer hver familie en ret til den fælles buffet og her får børnene rig mulighed for at gå på opdagelse i mange nye smagsoplevelser

Maden der serveres i vuggestuen, er præsenteret pænt og indbydende. Der er både tænkt i smag, konsistens og farver.

Det æstetiske udtryk har en stor værdi og når vi spiser, er vi sammen med børnene nysgerrige på maden og sætter ord på farver, smage og sanseoplevelser mm.

Juletid i december er en af de hyggeligste måneder. Vi laver julepynt, synger julesange og pynter vuggestuen med nisser, julehjerter og gran.

De store børn går Luciaoptog den 13. december.

Vi slukker lyset på alle stuerne, så de lys børnene holder, bliver noget ekstra særlig. Det er for børnene en vigtig rolle og opgave i optøget at holde lys.

På stuerne deler luciabørnene rosiner ud til de andre børn, hvilket bidrager til det sociale fællesskab.

Vi holder **julefest** hvor forældre og børn jule hygger på stuerne. Derefter slutter vi eftermiddagen på legepladsens, hvor vi danser rundt om vores juletræ. Julemanden synger for og deler godteposer ud til alle børnene.

Evalueringsskulturr

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Systematisk opfølgning og evalueringskultur i Blomsterkassen

Stuemøder og etagemøder

I Blomsterkassen har alle stuer skemalagt stuemøder og etagemøder hver uge, skiftevis **Børne- og organiseringsmøde**. Møderne skal sikre tid til planlægning, opfølgning og refleksion af den pædagogiske praksis med en professionel tilgang og med henblik på at skabe en så høj faglig kvalitet i børnenes hverdag som muligt. Til møderne har vi faste dagsordner, der er med til at sikre en systematik og en ensartet tilgang ud fra samme metoder i huset. Den pædagogiske leder er med til at fastholde arbejdet med indsats, opfølgning og evaluering. Til dette benytter vi bl.a. de pædagogiske redskaber; TOPI, SprogTrappen, Handlingsplaner -Fokuspunkter/udviklingspunkter i Aula og observationer. Den pædagogiske leder inddrager ekstra indsats udefra i form af eksterne fagpersoner, Ressourceforum eller anden støtte efter behov.

På stuemøderne drøfter vi dagligdagsobservationer fra praksis. Hvad skal vi gøre mere af og hvad kan justeres i forhold til pædagogikken, organiseringen og læringsmiljøet. Vi følger op og evaluerer på de næstkommende stuemøder.

Kompetencepakker – Læringsforløb

Vi arbejder med Kompetencepakker som er et læringsforløb for alle medarbejdere.

Læringsforløbet består af fire moduler:

- 1. og 2. modul. Reflektere og diskutere i fællesskab forløbets forskning og teori op imod egen og fælles praksis.
- 2. og 3. modul. Medarbejderne gennemfører i fællesskab pædagogisk analyse på et område af egen praksis med det formål at bringe den viden, de har stiftet bekendtskab med og tilegnet sig i de første moduler i spil.
- Evaluering. Hvor kom vi fra – hvor er vi nu?

Vi inddrager læreplanen og data fra KIDS – observationer i vores drøftelser, analyse og evaluering.

Faglige fredage

I Blomsterkassen har vi indført Faglige fredage, som veksler mellem **Sprog møder og Fagpædagogisk forum/Faglig vidensdeling**. Vi har en fast dagsorden og skriver referat til alle møder. Til møderne og gennemgår vi altid seneste referat og tager en bordrunde med opfølgning.

Sprog møder

På sprog møderne følger vi op på stuerne's tiltag og indsats i sprog arbejdet. De Sprogansvarlige er tovholdere for at videns dele på deres stue og sikre, at der bliver arbejdet videre med sprog arbejdet på stuerne. Vi gennemgår observationsvideoer fra egen praksis med efterfølgende

fælles faglige drøftelser med henblik på at forbedre kvaliteten, både i forhold til organisering, positionering og den pædagogiske relation med børnene.

Fagpædagogisk forum og Faglig vidensdeling

Vi drøfter faglige emner med udgangspunkt i læreplanstemaerne. Her deltager en medarbejder fra hver stue, hvilket er med til at sikre en ensartet pædagogisk praksis og en fælles retning i huset på tværs af alle etager. Her sparrer medarbejderne med hinanden og udveksler gode ideer eller bringe emner op der giver udfordringer i hverdagen. Vi skaber rum og mulighed for at videns dele teori og praksis til nye medarbejdere. Det kan være nye medarbejdere der bl.a. skal introduceres i Blomsterkassens pædagogiske praksis, pædagogiske redskaber eller Aula. Det skaber ro på stuerne, samtidig sikrer det en ensartet tilgang til pædagogikken og metoder ud fra Blomsterkassens pædagogiske læreplan.

På faglige fredagsmøder deltager en medarbejder fra hver stue, hvilket er med til at skabe en ensartet og sammenstemt praksis i hele huset og ligeledes en fælles refleksions- og evalueringskultur. Vi har en fast dagsorden hvor vi følger op og evaluerer.

Medarbejdermøder

Vores **medarbejdermøder** består af en vekslen mellem oplæg af medarbejdere, oplæg udefra fx i forbindelse med Science - Amager naturcenter eller vores Sprogkoordinator. Derudover holder vi minikurser med tilhørende gruppearbejde. Vi tager bordrunder, hvor vi følger op på indsatser og nye tiltag – Hvordan har det kunne ses i praksis? Hvilken effekt har det haft?

Eksempler:

- En arbejdsgruppe har holdt oplæg om strukturkur. Hen over flere møder har de fulgt op på processen i forhold til justeringer, som medarbejderne har drøftet og arbejdet videre med i små grupper.
- To medarbejdere har holdt et minikursus om Aula med øvebaner i små grupper.
- En arbejdsgruppe har introduceret arbejdet omkring Lege- læringszoner.
- En arbejdsgruppe har holdt oplæg om anerkendende følgeskab efterfulgt af gruppearbejde.

Emnerne på dagsordenen har det seneste år været meget med udgangspunkt i anvisningerne fra det pædagogiske tilsyn. Vi vil fortsat have fokus på anvisningerne og læreplanen er et fast punkt på dagsordenen.

Tid til andet arbejde

Vi har indlagt tid til andet arbejdet i vores arbejdsskema. Her arbejdes der bl.a. med SprogTrappen, fokuspunkter, forberedelse af forældresamtaler, overgangsbeskrivelser eller forberedelse af kommende aktiviteter.

Tid til andet arbejde har medført, at alle medarbejdere er aktivt deltagende, refleksive og tager medansvar i det pædagogiske arbejde som opgaven kalder på.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Metode til evaluering

Vi vil fremadrettet anvende ”**Redskab til Selvevaluering**” (Børne- og undervisningsministeriet/Danmarks evalueringsinstitut) til at analysere og evaluere vores pædagogiske praksis. Det kan hjælpe os med at se, om vi er lige langt med vores indsatser og hvilke områder vi skal vælge at arbejde mere med.

Til vores årlige pædagogiske dag anvender vi materialet ”Redskab til selvevaluering” og læreplansblomsten fra ”Den styrkede pædagogiske læreplan” til at evaluere på vores indsatser. Her kan vi få øje på, hvor der er brug for udvikling og hvor vi skal arbejde med at etablere en mere ensartet og sammenstemt praksis.

Justere praksis - ændring af praksis – optimere praksis – sikre ensartet faglighed/høj kvalitet

Vi vil anvende ”**skema til handling**” (Børne- og undervisningsministeriet/Danmarks evalueringsinstitut) for at sikre, at vores dialog og analyse i arbejdsgruppen kommer ud til alle medarbejdere på alle stuer. Handlungsplanen er med til at skabe en fælles forståelse, tydelighed og konkretisering af opgaven i hele personalegruppen i vores fremadrettede arbejde til gavn for alle børn i vuggestuen.

Vi vil indsamle viden, dokumentation og erfaring via kontinuerligere KIDS – observationer og arbejdet med ”Redskab til selvevaluering” en gang om året (minimum hvert andet år) anvende redskabet som en del af evalueringen. Målet er at belyse om vores praksis stemmer overens med vores læreplan.